

PŘEDMLUVA

Literárnèhistorické studium starší české literatury soustřeďuje se od počátku padesátých let systematicky k těm úsekům a problémům, které zůstávaly po dlouhou dobu v pozadí zájmu starších badatelů. K málo prozkoumaným obdobím našeho slovesného vývoje patří literatura mezi Bílou horou a národním obrozením. Úsilí dospět k objektivnímu a všestrannému zhodnocení tohoto úseku vedlo badatele v posledních letech především ke studiu pololidové slovesnosti 17. a 18. století, protože jí se literární historie donedávna téměř vůbec nevěnovala.

Pololidovou slovesností z období vládnoucí protireformace zabývá se i tato práce. Obě její kapitoly jsou zaměřeny k témuž problému: ke krajovému členění slovesného umění.

První část je pokus o srovnání několika charakteristických pololidových skladeb vztahujících se k Hané a k východním, popřípadě severovýchodním Čechám. Snažím se tu zjistit, jak odlišné sociální, hospodářské a kulturní poměry různé ovlivňují slovesnou tvorbu v obou regionech, přičemž se dotýkám i některých specifických znaků, které jsou příznačné pro veškerou pololidovou slovesnost u nás v 17. a 18. století; z těchto otázek si všímám nejvíc vztahu pololidových skladeb k literární tradici a k oficiální barokní literatuře, zvláště k její poetice. Za podklad srovnání zvolil jsem slovesnost uvedených krajů, a to z několika důvodů: mezi oběma oblastmi byly v 18. století výrazné odlišnosti v poměrech sociálních, náboženských i kulturních; v pololidových skladbách obou krajů uplatňují se obdobná témata i obdobné formy; z pololidové tvorby obou krajů se uchoval dostatečný počet památek. — Při porovnávání pololidových skladeb z východních Čech a z Hané nebylo možno do výkladů včlenit veškerý dostupný materiál; vybral jsem z něho jen ty skladby, které jsem považoval za nejtypičtější. Při koncipování práce jsem ovšem přihlížel i k těm památkám, které neuvádím. Odkazuji tu na literaturu citovanou v Úvodu; v ní je materiál bibliograficky zachycen mnohem zevrubněji.

V druhé části práce se pokouším zjistit, jaký je poměr mezi krajovým odstíněním slovesného umění v starších vývojových obdobích a v době nové. I zde

mně jde především o krajevou rozrůzněnost slovesného dění v období vládnoucí protireformace a její vztah k členitosti literatury v 19. a 20. století. Protože však při výkladech o této problematice lze stěží pominout obdobné i odlišné tendence v předchozích periodách našeho slovesného vývoje, věnuji v první části této kapitoly stručně pozornost i poměrům před Bílou horou; zde se do značné míry opírám o studii Josefa Hrabáka *Úvahy o úloze starší české literatury při vytváření kulturní pospolitosti národa* (nejnověji v knize *Studie ze starší české literatury*, Praha 1962²). Rozsah látky i povaha problému, který se snažím řešit, vedou k tomu, že se zaměřuji především na proměny v obecných kulturněhistorických podmínkách slovesného dění. Odkazy k jednotlivým literárním památkám mají tu převážně poslání ilustrační.

Za soustavné vedení, cenné rady a podněty upřímně děkuji svému učiteli prof. J. Hrabákovi. Děkuji i všem ostatním, kteří pomohli podnětnými připomínkami zlepšit tuto práci, zvláště doc. Al. Sivkovi z pedagogického institutu v Ostravě, doc. M. Kopeckému, Vl. Válkovi a prof. A. Závodskému i všem ostatním členům katedry české a slovenské literatury a literární vědy na filosofické fakultě UJEP v Brně.